

Viešojo administravimo įtaka statybos verslui

Danius Lygis, Oksana Konstantinovicė

Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius

Straipsnyje nagrinėjama šiuolaikinio viešojo administravimo įtaka mūsų šalies statybos verslo plėtrai, nurodomi esamos viešojo administravimo sistemos trūkumai, turintys įtakos statybos verslui, ir akcentuojama Lietuvos statybos verslo raidos svarba vietinėse rinkose. Kadangi mūsų šalyje statybos verslas, kiek pajėgia, padeda kurti bei plėtoti nacionalinę ekonomiką, straipsnyje siekiama pabrėžti, kad statybos verslo viešojo administravimo sistemos kaita turi vykti planuotai, o viešųjų administratorių vykdoma veikla turi būti efektyvi, dalykiška, nebiurokratiška.

Išnagrinėjus statybos verslo padėtį šalies ekonomikoje, anketinės apklausos analizės būdu išsiaiškinama ir įvertinama verslininkų nuomonė dėl statybos verslo viešojo administravimo funkcionavimo. Atlikus anketinės apklausos tyrimo analizę padaroma pagrindinė išvada, kad statybos verslo viešojo administravimo kaita šiuo metu vyksta neplanuotai, neveiksmingai ir nesklandžiai. Teikiamos viešojo administravimo teisinių suvaržymų ir politinės įtakos mažinimo statybos verslui, statybos verslo bendruomenės pasitikėjimo viešais administratoriais didinimo rekomendacijos.

Pagrindinės sąvokos: viešasis administravimas, statybos verslas.

Keywords: the Public Administration, the Construction Business.

Įvadas

Viešojo administravimo įtakos statybos verslui tema šiandien yra labai svarbi, nes statybos verslo reikšmė šalies ūkiui, sprendžiant socialines ir ekonomines problemas, atsižvelgiant į pagrindinius statybos verslo struktūros rodiklius, yra didžiulė, o viešųjų administratorių vykdoma veikla, kaip pažymi daugelis specialistų, galėtų būti racionali tokio verslo atžvilgiu. Nors statybos verslo viešasis administravimas yra tyrinėjamas rinkos ekonomikos specialistų, viešųjų institucijų tarnautojų ir pačių verslininkų statybininkų, tačiau ši tema nėra tiek ištyrinėta, kad būtų išvengta problemų vykdant sėkmingą statybos verslo viešojo administravimo kaitą. Būtent todėl statybos verslo viešojo administravimo sistema reikalauja vis naujų praktinių tyrimų.

Tyrimo objektas – viešasis statybos verslo administravimas. Tokio **tyrimo tikslas** – atlikus praktinius viešojo administravimo tyrimus suformuluoti pagrindines išvadas ir pasiūlyti efektyvios statybos verslo viešojo administravimo struktūros įgyvendinimo priemonės statybos versle. Praktinio tyrimo metodo – anketinės apklausos – pasirinkimą lėmė tai, jog anketinė apklausa, kaip informacijos šaltinis, yra labai svarbi atliekant

praktinius tyrimus, nes anketinė apklausa – tikrovės ryšių atspindys.

Pagrindinė problema, su kuria susidurta atliekant praktinį tyrimą, ta, kad įmonių vadovybė nenoriai dalyvauja panašiuose tyrimuose – atsakinėdama į apklausoje pateiktus klausimus ne labai tikisi, kad tyrimo rezultatai tikrai bus pritaikyti ir į juos bus atsižvelgta gerinant kokių nors institucijų veiklą, kad jos anonimiškai išsakyta nuomonė galės lemti tam tikrų institucijų sprendimų priėmimą. Tikslinių respondentų grupę, kurią daugiausia sudarė ekonomikos ir finansų, rinkodaros ir prekybos skyriaus direktoriai, savo norą dalyvauti tyrime argumentavo tuo, kad viešojo administravimo institucijų darbuotojai mažai kreipia dėmesio į verslininkams rūpimus klausimus bei kylančias problemas. Taip jau yra mūsų visuomenėje – verslininkai nepasitiki valdžia, o „valdžios vyrai“, jeigu ir siekia bendradarbiauti su verslo atstovais, tai daugiausiai dėl asmeninio suinteresuotumo. Tokia padėtis yra akivaizdi – Lietuva pirmąją pasaulį tarp korumpuotų šalių.

Anketinėje apklausoje buvo glaustai suformuluoti tik pagrindiniai klausimai, padedantys susidaryti tam tikrai nuomonei. Atliekamoje apklausoje dalyvavo 41 įmonė ir 19 privačių staty-

tojų. Atsižvelgiant į jų konkrečius atsakymus galima teigti, kad jų išsakyta nuomonė bendrai atstovauja visam statybos verslui.

Atliktos anketinės apklausos pabaigoje buvo labai svarbu gautus duomenis tinkamai sugrupuoti, interpretuoti bei pristatyti platesnei visuomenei. Tikimasi, kad atliktas tyrimas vis dėlto bus naudingas viešojo administravimo įstaiigoms. Anketinės apklausos duomenims apdoroti buvo taikomi statistinio apdorojimo metodai – aritmetinis vidurkis ir procentinis duomenų įvertinimas, taip pat „Microsoft Excel“ kompiuterinė programa. Atsižvelgiant į pateiktus atsakymus pateikiamos schemos, vaizduojančios tam tikrus reiškinius statybos verslo viešojo administravimo sistemoje.

Statybos verslas šalies ekonominėje sistemoje

Šalies Vyriausybė visada sukuria tam tikrus reguliavimo mechanizmus – valdžios sprendimai veikia verslo aplinką įvairiomis specifinėmis formomis, priemonėmis ir specifiniais metodais, kurie riboja, stabdo arba skatina verslo programas. Verslininkams, neišmanantiems pradedamo verslo, įstatymų ir norminių aktų nuostatų bei pasirinkto verslo reikalavimų, nesuprantantiems verslo kontrolės aplinkos, tenka brangiai mokėti už savo padarytas klaidas – už paprasčiausią žioplumą ar aplaidumą verslininkui taikoma griežta atsakomybė, nustatyta Lietuvos Respublikos teisiniuose kodeksuose ir įstatymuose. Kadangi vienas svarbiausių tikslų šiuolaikinėje visuomenėje yra plėtoti valdžios institucijų bei verslo atstovų ryšius, tai šiuolaikiniai verslininkai vis labiau stengiasi suvokti valdžios institucijų funkcionavimą: kokią visuomenės išteklių dalį Vyriausybė gali pasirinkti organizuodama viešąjį vartojimą ir investicijas, kokio dydžio turėtų būti Vyriausybės biudžetas. Viešajame administravime labai svarbu, kad teisinės ir viešosios politikos sistemos būtų kuriamos skaidriai, kad šalies gyventojai ir organizacijos būtų įtraukti į verslo skatinimo programų kūrimą.

Viešųjų institucijų tarnautojai turi gerai suprasti esamą ekonominę aplinką, kurioje veikia verslininkai, taip pat nacionalinės ekonominės politikos, ekonominių ir kitų įstatymų pasikeitimo poveikį. Verslininkų ir viešųjų institucijų darbuotojų santykiai turėtų būti grindžiami sąžiningumu ir pasitikėjimu, abipuse geranoriška ir aktyvia pagalba, nes būtent verslininkystė lemia ekonomikos ir visuomenės pokyčius. Aišku, Lietuvos Vyriausybė supranta bet kokio verslo plėtros reikšmę, tačiau vien supratimo neužtenka, rei-

kia kurti palankią verslui aplinką ir verslo paramos programas.

Šiuo metu valstybės tarnybos, siekdamos viešojo administravimo vykdymo efektyvumo, stengiasi užtikrinti valstybės valdymo institucijų darbo tęstinumą, politinį neutralumą, veiksmingumą, viešumą, tiksliai nustatyti valstybės institucijų ir valstybės tarnautojų veiklos ribas bei individualią atsakomybę, užtikrinti valstybės tarnybos pastovumą ir profesionalumą, tinkamą Lietuvos interesų atstovavimą ES institucijose.

Valstybės viešojo administravimo ir visos šalies strateginio planavimo sistemoje numatyta tobula programa, kaip derinti viešųjų institucijų ir privačių organizacijų interesus, analizuojant politinės, ekonominės, socialinės ir technologinės aplinkos veiksnius, siekiant užtikrinti visos šalies ekonomikos ir verslo kryptingumą bei efektyvumą. Tačiau ar praktikoje visada įgyvendinami viešųjų institucijų siekiai padėti verslo atstovams? Ar viešųjų institucijų numatyta veiklos strategija ir taktika visada padeda verslo atstovams įgyvendinti savo sprendimus diegiant šiuolaikines technologijas? Labai dažnai verslininkams tenka atkakliai ir kantriai siekti užsibrėžto tikslo ir laukti savo pastangų įvertinimo. Įmonių teikiamų paslaugų kokybė ir operatyvus darbas negreitai padeda pelnyti partnerių, akcininkų ir klientų pasitikėjimą, tam reikia laiko ir patirties. Valstybinės institucijos šiuo atveju turėtų pelnyti pačių verslininkų pasitikėjimą, kurti tokią verslo valdymo sistemą, kurioje kiekvienas verslininkas surastų savo nišą. Tik valstybinių institucijų griežta vidaus kontrolė gali užtikrinti efektyvų pasirinktos strategijos ir tikslų įgyvendinimą. Tokia vidaus kontrolės sistema, apimanti veiklos ir valdymo procedūras, užtikrina, kad viešųjų institucijų vykdoma veikla būtų veiksminga, kad teikiama informacija ir visokeriopa pagalba atitiktų tikrąjį įmonių padėtį. Viešosioms institucijoms svarbu įvertinti tinkamą kontrolės sukūrimą, kontrolės funkcionavimą ir tęstinumą. Kiekvienai verslo sričiai būdingos panašios problemos, tie patys suvaržymai. Nagrinėjant tam tikros verslo šakos plėtros kliūtis, atskleidžiamos visos šalies verslo plėtros problemiško veiksmų bendras vaizdas. Statybos verslo atstovų problemos yra tokios pačios kaip ir visų Lietuvos verslininkų. Todėl statybos verslo viešojo administravimo tobulinimas nuolat reikalauja teorinių apibendrinimų ir praktinių pagrindimų. Viešojo administravimo institucijų visumos teoriniai apibendrinimai nusako visą viešojo administravimo įtaką statybos verslui bei sistemos tobulinimo galimybes statybos verslo atžvilgiu.

Statybos visada vyko, vyksta ir vyks net ir dėl

paprasciausias priežastis – žmonėms visada reikės gyvenamųjų namų ir pramoninių pastatų, sutvarkytų gatvių, geležinkelių ir oro uostų, visada reikės mūrininkų ir dažytojų, skardininkų, šildymo bei kanalizacijų specialistų.

Kaip ir bet koks kitas verslas, statybos verslas reikalauja savitos reglamentacijos, administravimo bei priežiūros. Statybos verslo teisė ir normatyvinių dokumentų sistema mūsų šalyje pradėjo kurtis jau po Pirmojo pasaulinio karo, Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Tada statybos buvo prižiūrimos bendru valstybės apskričių bei valsčių lygiu. Tais metais statybų klausimus ir problemas sprendė bei statybos tyrimus atlikdavo Lietuvos planingo ir kultūringo atstatymo reikalams prie Vidaus reikalų ministerijos įsteigta Statybos inspekcija.

Po Antrojo pasaulinio karo iki 1988 m. Lietuvos miestų ir kaimo teritorijų planavimo, statybų projektavimo, statybos pramonės plėtros ir kitus statybos politikos klausimus sprendė Valstybinis statybos reikalų komitetas prie Respublikos Ministrų Tarybos. Šiame komitete buvo įsteigtas Valstybinis statybos kontrolės skyrius, kuris kartu su miestų vykdomųjų komitetų valstybinėmis statybos inspekcijomis ir rajonų architektais inspektoriais kontroliavo valstybinę, kooperatinę ir individualią statybą.

Ilgainiui statybos verslo valstybinė priežiūra kaupė patirties teisinėje santykių sistemoje ir normatyvinėje teritorijų bei įvairių statybų dokumentų sistemoje. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, vietoj Valstybinio statybos komiteto buvo įsteigta Statybos ir urbanistikos ministerija kartu su Valstybine statybos inspekcija. Nuo 1996 m. Valstybinė statybos inspekcija tapo Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Statybos ir urbanistikos ministerijos. 1998 m. Statybos ir urbanistikos ministerija buvo panaikinta ir vietoj jos įkurta Aplinkos ministerija, kuriai priklauso dabartinė Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija.

Šiuolaikinis statybos verslas gali būti nagrinėjamas kaip:

- pagrindinis verslas – statomi dideli objektai (hidrotechninė statyba, pramonės objektų statyba ir kt.),
- pagalbinis verslas – statybos paslaugų įmonės (mūrininkų, dažytojų, skardininkų ir kt.).
- Dar statybos gali būti skirstomos:
- bendroji statyba – gyvenamieji būstai, įstaugų pastatai ir kt.,
- specialieji statybos darbai – inžineriniai darbai ir kt.,
- pastatų įrengimas – komunaliniai įrenginiai,

- statybos baigimas – baigimo darbai.

Norint pabrėžti statybos verslo administravimo problemas viešojo administravimo institucijose, statybos verslas pirmiausia yra nagrinėjamas kaip pagrindinis. Būtent pagrindinio statybos verslo viešojo administravimo sistemos analizė padeda išskirti esminius trūkumus tam tikroje viešojo administravimo įstaigose. Nagrinėjant statybos verslą daugiau kaip pagalbinį verslą arba atskirai nagrinėjant, pavyzdžiui, problema, susijusias su pastatų įrengimo klausimais, reikėtų gilintis į kiekvieną sritį siekiant išskirti specifines, o ne bendras problemas. Savo ruožtu, atskleisti pagrindinio statybos verslo viešojo administravimo sistemos trūkumai leidžia atkreipti dėmesį į bendras problemas – vėliau nuo bendrų pagrindinių problemų jau galima būtų pereiti prie smulkesnių ir konkretesnių.

Šiuo metu Lietuvoje visų bendrų statybų valstybinę priežiūrą viešojo administravimo subjektai atlieka apskrities ir valstybiniu lygiu. Apskritis lygiu statybų kontrolę vykdo apskrities viršininko administracija, o valstybės – Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Vyriausybės įgaliotos institucijos – Aplinkos ministerijos. Kaip pabrėžia daugelis specialistų, valstybinė priežiūra mūsų šalyje yra perdėta ir per daug smulkmeniška visam šalies verslui. Kadangi didžiausios statybos verslo įmonės pagal savo pardavimus ir paslaugas Lietuvos ekonominėje sistemoje – AB „Kausta“, UAB „Merko statyba“, UAB „NCC Statyba“, UAB „Hidrostatyba“, UAB „Kaminta“, UAB „Skala“, UAB „Skirnuva“, AB „Panevėžio statybos trestas“, AB „Vilniaus GKG-3“, AB „Markučiai“, AB „Kauno gelžbetonis“ – pasižymi kaip pati mobiliusia įmonių grupė, turinti lemiamą teigiamą poveikį bendram ekonomikos augimui ir socialiniam stabilumui, tai visai paaiškinamas toks didelis valstybinių institucijų dėmesys statybos sektoriui.

Būtų galima pažymėti, kad šiuo metu statybos verslo plėtrai, be pagrindinės Aplinkos ministerijos (Miškų ir saugomų teritorijų departamentas, Standartizacijos departamentas, Statybos ir būsto departamentas, Statybos produkcijos sertifikavimo centras, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Teritorijų planavimo departamentas ir kt.), dar turi įtakos Kultūros ministerija, Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija (konkrečiai Viešojo administravimo departamentas), Susisiekimo ministerija ir kitos institucijos, kurios pagal kompetenciją vykdo teritorijų planavimą, kontroliuoja bei koordinuoja statybų valstybinę priežiūrą, analizuoja ir rengia statybų sektoriaus valstybinės priežiūros norminių dokumentų pro-

jektus ir įgyvendina jų reikalavimus. Už statybos verslo plėtrą taip pat atsakingos statybos inspekcijos Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskrityse.

Aišku, kad viena ministerija negali būti atsakinga už statybos verslo valdymo sritį. Bet valdymo institucijų interesai ir funkcijos, susijusios su statybos verslu, labai dažnai susipina. Tai reikalauja, kad atitinkamos viešojo administravimo institucijos arba jų skyriai būtų perskirstyti, sujungti arba panaikinti.

Taip vyktų viešojo administravimo įstaigų struktūrizavimas, nes viešojo administravimo įstaigų, vykdančių statybos verslo valstybinę priežiūrą, gausybė neigiamai veikia statybos verslą – šiuolaikinių viešojo administravimo įstaigų motyvacijos, kontrolės sistemos, vadovavimo stiliaus ir sprendimų priėmimo ypatybės, statybos verslo bendruomenės santykius padaro neracionalius.

Statistinė statybos verslo pagrindinių rodiklių kintamumo apžvalga liudija tokio verslo sėkmingą veržimąsi į rinką, statybos kompanijų skaičiaus didėjimą. Jų atliekamų darbų kokybė įtikiama, kad šio verslo atstovai pasirenge nuolat specializuotis, išmano visą statybų proceso valdymą ir yra už jį atsakingi. Statistikos departamento duomenimis, jau 2002 m. statybos įmonės (be individualių įmonių) savo jėgomis atliko darbų, kurių vertė – 2 963 mln. Lt, t. y. 13,1 proc. daugiau nei 2001 m. Statistikos duomenimis, 2003 m. sausio mėnesio 1 d. buvo įregistruotos 2877 veikiančios statybos įmonės, iš jų 1126 individualios. „Palyginti su 2002 metais, įregistruotų veikiančių statybos įmonių padaugėjo 16 proc., iš jų individualių – 24 proc. 2003 m. veikiančios statybos įmonės sudarė 5 proc. visų šalyje įregistruotų veikiančių įmonių“ [13]. 2004 m. pradžioje „bendra statybos darbų apimtis sudarė apie 4 milijardus litų ir turi tendenciją augti toliau“ [15].

Statybos verslo atstovai gamina prekes ir teikia specifines paslaugas, kuria turtą ir suteikia naujų darbo vietų. Pokyčiai rinkoje skatina statybos bendroves vis labiau susitelkti į savo pagrindinę veiklą, tarpusavyje konkuruoti profesionalumu ir išmone, įgyti tarptautinių ryšių palaikymo patirties, spręsti paslaugų kokybės priežiūros klausimus, išsiskirti inovacijomis ir lankstumu. Taigi esant tokiai statybos verslo padėčiai valstybės institucijos ir tarnybos turėtų užtikrinti tam tikrų pareigų ir teisių išdėstymą tiek, kiek tai susiję su statybinių medžiagų gamyba, su pastato ar statinio savininku ir naudotoju, jų reikalavimai ir procedūros neturėtų prasilenkti su keliamais tikslais ir mažinti statybų proceso skaidrumą, daryti jį sudėtingesnę ir daug brangesnę.

Visa Vyriausybės politika dėl statybos verslo turėtų būti orientuota į statybinės rinkos plėtrą, aplinka pagrįsta teisinga teisine struktūra, statybos verslo skatinimo ir plėtros programomis.

Deja, praktika rodo kol ką kita. Dažni prieštaravimai Lietuvos valstybės teisės aktuose iškreipia rinkos dalyvių santykius, skatina korupciją statybų procese, padaro reguliavimus neracionalius, sudėtingi biurokratiniai reikalavimai, pradedant statybų veikla, atbaido daugelį verslininkų. Tai leidžia pritarti LLRI specialistų nuomonei, kad „Lietuvoje bet kokią leidimą įmanoma nusipirkti ir bet kokią valstybės reguliavimą apeiti“ [14]. Verslininkai statybininkai dažnai ir nuleidžia rankas „kovodami“ su viešojo administravimo sistemos atstovais.

Viešojo administravimo įtaka statybos verslui verslo požiūriu

Dauguma tyrime dalyvavusių įmonių bei privačių asmenų – statytojų statybos verslą šalies ekonominėje sistemoje laiko pakankamai išplėtotu ir konkurencingu, nors dalis jų statybos verslą apibūdina ir kaip korumpuotą verslą. Daugumos respondentų išsilavinimas – universitetinis, taigi išprusę ir išsilavinę žmonės, savo sričių specialistai, tikrai supranta šiuolaikinio statybos verslo plėtros problemas ir jų priežastis. Sunkumų jas sprendžiant iškyla tada, kai nesiseka bendradarbiauti statybos verslo atstovams ir viešiesiems administratoriams.

Nors statybos verslo atstovai sugeba geriausiai atstovauti rinkos dalyvių interesus, dauguma iš jų nurodo, kad statybos verslą Lietuvoje plėtoti labiausiai trukdo dažna teisės aktų kaita ir gausybė taikomų normatyvų ir standartų (žr. 1 pav.).

Iš 2 paveikslo matyti, kad statybos verslo bendruomenės atstovams plėtoti savo verslą mažiausiai trukdo arba net, galima teigti, visai netrukdo konkurencija bei tam tikrų mokėjimų ir įgūdžių stygius. Savo srities kvalifikuotiems specialistams greičiausiai užtenka specifinių teorinių ir praktinių žinių. Konkurencija tik skatina statybos verslo bendruomenę dar produktyviau dirbti. O egzistuojančią biurokratinę tvarką ir menką viešojo administravimo subjektų ir statybos verslo bendruomenės bendradarbiavimą nurodė 31 proc. respondentų. Būtent dėl perdėtos biurokratinės tvarkos iškyla sunkumų statybininkams bendraujant su viešais administratoriais.

Anot respondentų, efektyvią statybos įmonės veiklą pirmiausia lemia palankūs įmonės veiklą reglamentuojantys įstatymai (2 pav.).

Kadangi dažna teisės aktų kaita ir normatyvų gausybė neigiamai vertinama respondentų, tai

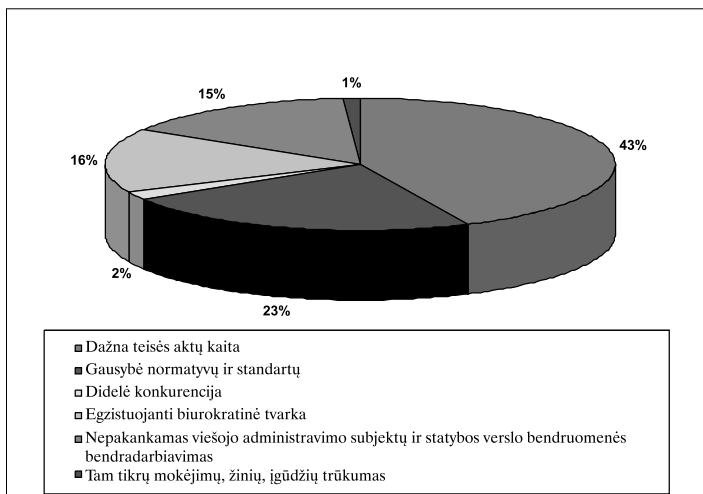
ir bendra teisinė normatyvinė sistema vertinama daugiau blogai nei patenkinamai.

Į klausimą kaip turi būti organizuojamas viešųjų administratorių darbas statybos verslo bendruomenės atžvilgiu, net 58 proc. respondentų nurodė, kad viešųjų administratorių darbas turi būti derinamas su privačių organizacijų interesais. 35 proc. respondentų pažymėjo, kad administratorių darbas turi būti nukreiptas konkrečioms rezultatams pasiekti statybos versle – jokio popierizmo ir besikartojančių procedūrų (3 pav.).

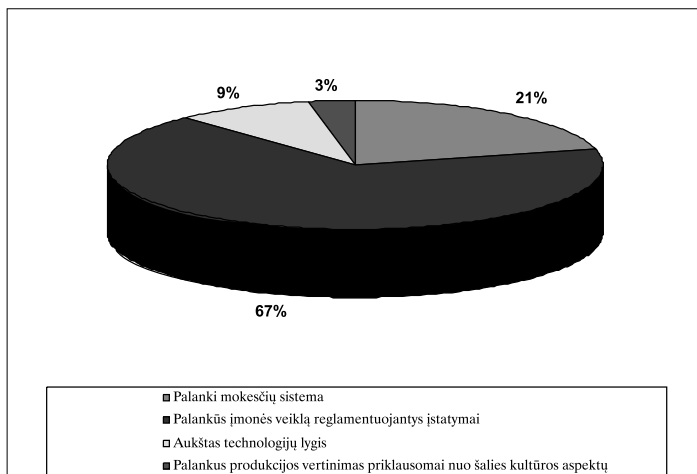
Galima teigti, kad nepakankamą viešųjų administratorių ir verslininkų statybininkų bendradarbiavimą lemia ir tai, kad dauguma statybos verslo atstovų nėra susipažinę su statybos verslo priežiūrą atliekančių viešųjų institucijų pagrindine veikla, labai domisi skelbiama informacija apie vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų teikiamas paramos formas bei galimybes. Pagrindinė informacija, reikalinga statybos verslo plėtrai, yra sužinoma iš spaudos bei retkarčiais lankomų seminarų. Taigi verslininkai statybininkai nelabai domisi ES struktūrinių fondų teikiama parama, struktūrinių fondų projektų rengimu bei įgyvendinimu. Dauguma statybos įmonių nelabai skuba teikti paraiškas ES struktūrinių fondų paramai gauti. Toks pasyvumas greičiausiai grindžiamas tuo, kad gana daug laiko vėl skiriama visiems teisės aktams nagrinėti bei įsitikinti, kad statybos versle egzistuoja plati korupcija.

Statybininkų nuomone, norint užtikrinti statybos verslo sėkmingą plėtrą reikia minimizuoti korupcijos statybos versle prielaidas, tinkamai parengti ir vykdyti statybos verslo valstybinę priežiūrą. Iš 4 paveikslų matyti, kokie veiksniai turi įtakos ir užtikrina bendrą statybos verslo sėkmingą plėtrą – 61 proc. respondentų buvo už minimizuotas arba visai panaikintas korupcijos statybos versle prielaidas ir 30 proc. – už tinkamai parengtą ir vykdomą statybos verslo valstybinę priežiūrą. Tik nedaugelis pirmenybę plėtojant statybos verslą teikia ekonomikos globalizacijai, konkrečioms inovacijoms bei investicijoms, o statybos bendruomenės pasitikėjimas valstybės institucijomis sudaro tik 1 proc., taigi reikia „apčiuopiamų“ rezultatų:

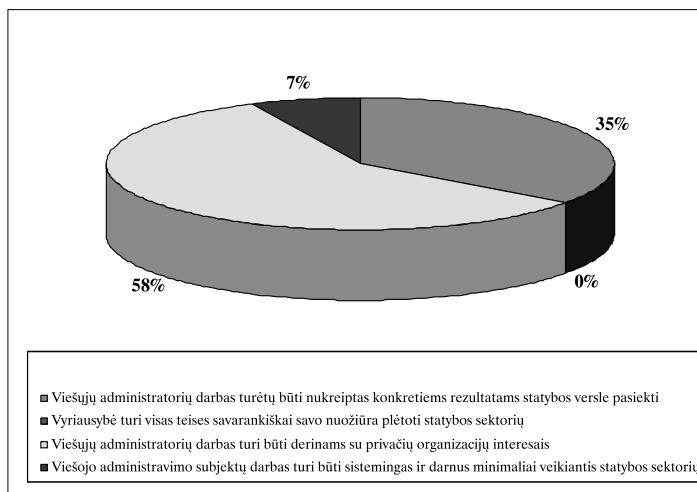
1 pav. Statybos verslo plėtros kliūtys



2 pav. Makroaplinkos veiksniai, lemiantys efektyvią statybos įmonės veiklą

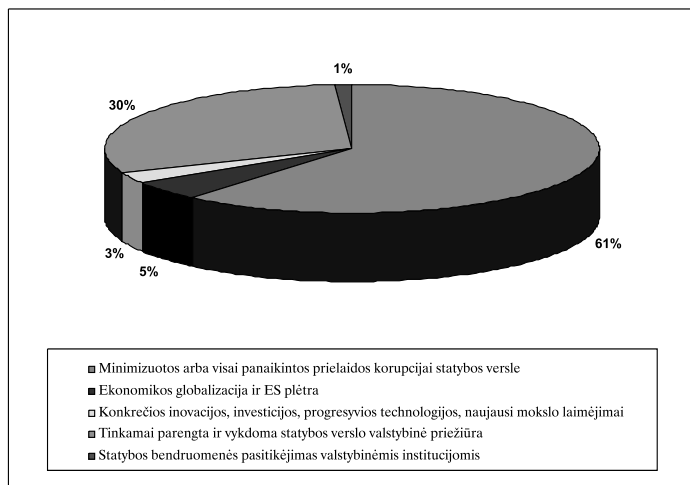


3 pav. Viešųjų administratorių darbo organizavimas statybos verslo atžvilgiu



Darytina išvada, kad esant tinkamai statybos verslo valstybinei priežiūrai statybininkai rodytų didesnę iniciatyvą, sieks daugiau susitikimų su viešojo administravimo subjektais. O tokiuose susitikimuose tarp valdžios ir verslo atstovų ryškė-

4 pav. Veiksniai, užtikrinantys bendrą statybos verslo sėkmingą plėtrą



ja verslininkų problemos, kylančios įgyvendinant viešųjų administratorių reikalavimus tam tikrose verslo srityse.

Statybos verslo bendruomenės apklausos rezultatai leidžia įsitikinti, kad daugeliui statybos įmonių sėkmę Lietuvos ekonomikoje, vienoje iš sparčiausiai augančioje pasaulio ekonomikų, lemia tie patys veiksniai, nors klientų poreikiai yra labai didesni ir dažnai labai individualūs.

Bet kokioje demokratinėje visuomenėje valdžios įgaliojimai gali būti naudojami tik visuomenės poreikiams užtikrinti. Šiuolaikiniame pasaulyje labai svarbus verslo ir ekonomikos valstybinio reguliavimo santykis, todėl skirtingų grupių interesai turi būti derinami ir stiprinami įvairiais būdais. Viešųjų administratorių darbo organizavimą įmanoma pakeisti tik kaupiant informaciją apie konkrečioje aplinkoje vykstančius procesus bei prognozuojant tolesnę jų procesų eigą. Informacijos kaupimas ir atitinkamas jos apdorojimas, atlikus tam tikrus tyrimus leidžia suformuluoti pagrindines išvadas bei pateikti rekomendacijas, kaip viešasis administravimas gali sėkmingai veikti statybos verslą.

Išvados

1. Statybos verslas, veikiamas rinkos ekonomikos sąlygų, tampa vienu iš esminių Lietuvos ekonomikos augimo ir nacionalinio konkurencingumo veiksnių – esant tokiai statybos verslo padėčiai viešojo administravimo institucijų tarnautojai turi būti statybos verslo bendruomenės partneriai.

2. Viešieji administratoriai, įgyvendinantys biurokratinės sistemos reikalavimus, mažina verslininkų statybininkų veikimo laisvę – dabartinė viešojo administravimo taisyklių, funkcijų ir procedūrų sistema apima daugybę dubliuojančių veiksmų.

3. Dažna įstatymų kaita sukuria neaiškų teisinių aktų interpretavimo ir įgyvendinimo procesą viešojo administravimo institucijose – tai neigiamai veikia statybos verslą.

4. Nestiprinami statybos verslo atstovų ir viešojo administravimo įstaigų tarnautojų bendradarbiavimo ryšiai dėl galimos korupcijos statybos versle tarp statybos verslo atstovų išsivirtina nuomonė, kad viešieji administratoriai neveikia jų atžvilgiu nešališkai, atsakingai ir garbingai.

5. Viešojo administravimo sistemos funkcionavimą ir tolesnį tobulinimą statybos verslui užtikrins pirmiausia pačios statybos verslo bendruomenės suinteresuotumas ir sugebėjimas įtraukti viešuosius administratorius į savo problemų sprendimą.

Pasiūlymai

1. Viešieji administratoriai turi kurti tokias sistemas, kurios statybos verslui būtų racionalios pirmiausia ekonomiškai, o vėliau grindžiamos politinėmis nuostatomis – viešieji administratoriai negali vadovautis asmeniniu suinteresuotumu.

2. Reikia struktūrizuoti viešojo administravimo įstaigas, vykdančias statybos verslo valstybinę priežiūrą. Turi būti griežtai išskirtos valstybinės institucijos, vykdančios administravimo funkcijas, susijusias su statybos verslo sričiai būdingu veiklos organizavimu, statybinės veiklos kontrole ir reguliavimu.

3. Viešieji administratoriai turi tobulinti savo veiklos stebėseną, padedančią priimti racialesnius sprendimus įgyvendinant priimtus teisės aktus – viešieji administratoriai atitinkamų metų pabaigoje turi peržiūrėti esminius egzistuojančių teisės aktų ir normatyvinių dokumentų trūkumus, atitinkamai turi pasiūlyti juos pakeisti arba papildyti, prieš tai savo nuomonę suderinę su statybos verslo atstovais.

4. Viešieji administratoriai, norintys užtikrinti statybos verslo bendruomenės pasitikėjimą ir siekiantys sėkmingai plėtoti statybos verslą, turi kurti savo veiksmų griežtesnės atsakomybės bei atskaitomybės sistemą. Statybos verslo atstovų ir viešojo administravimo įstaigų bendradarbiavimo ryšiai turi būti stiprinami teisiniais dokumentais, reikalaujančiais, kad viešieji administratoriai išklaustų verslininkų – statybininkų nuomones, konsultuotųsi ir siektų derinti įvairių grupių interesus prieš įteisinant įvairių teisinės normatyvinės sistemos dokumentų reguliuojamąją galią.

Literatūra

1. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=233823&Condition2=>; prisijungimo laikas 2004-07-24
2. Lietuvos Respublikos statybos įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001. Nr. 101-3597.
3. Gineitienė Z., Korsakaitė D., Kučinskienė M. ir kt. *Veršlas*. Vilnius: Rosma, 2003.
4. Jasaitis E. Įvadas į viešąjį administravimą. Viešasis administravimas. Kaunas: Technologija, 2001.
5. Raipa A. *Viešojo administravimo efektyvumas*. – Ekonomika ir vadyba: 2000.
6. Viešasis administravimas. Monografija. – Kaunas: Technologija, 2002.
7. Didžiausios statybos bendrovės pagal 2002 m. pardavimus ir paslaugas. *Verslo žinios*. 2003. Nr. 58.
8. Lietuvos verslo lyderiai 2003–2004. *Verslo žinios*.
9. Šalčius J. Statybų kompleksas: dabartis ir ateitis. *Statyba*. 2004. Nr. 2 (256).
10. Šiuparys G. Vokiečių užmojis – keisti statybų madas. *Lietuvos rytas*. 2004. Nr. 103.
11. Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004/3. Vilnius: Statistikos departamentas, 2004.
12. Smulkių, vidutinių ir didelių įmonių rodikliai. Vilnius: Statistikos departamentas, 2000.
13. Arėškieinė D. Lietuvos ekonomikos apžvalga. 2003. Nr. 2 Gamybos raida. Statybų plėtra. <http://www.std.lt/web/uploads/apzvalga/L052-056.pdf>; prisijungimo laikas 2004-05-01.
14. Gudas V. Siūloma sutvarkyti žemės pardavimą ir statybų procedūras. www.asa.lt/cgi-bin/sna.cg?grp=176 prisijungimo laikas 2004-03-29
15. Laiconas J. Statybų kompleksas: dabartis ir ateitis // *Statyba*. 2004. Nr.2 (256).
16. Statybos industrijos asociacija. Konferencija „Statybos pramonės veiklos dinamika, įgūdžiai ir uždaviniai ES rinkoje“ http://www.lsia.lt/index.php?news_id=23; prisijungimo laikas 2004-08-02
17. Teritorijų planavimo, žemės pardavimo ir statybų procedūrų apžvalga, pagrindinės problemos, pertvarkymo kryptys ir principai. <http://www.lrinka.lt/Tyrimai/Veršlas/Statybos.phtml>; prisijungimo laikas 2004-04-01
18. Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos. Pagrindinių teisės aktų ir norminių dokumentų, reglamentuojančių teritorijų planavimo, statinių statybos ir naudojimo valstybinę priežiūrą sąvadas. <http://www.vtpsi.lt/cgi-bin/index.cgi?id=aabbcc>; prisijungimo laikas 2004-07-21.

Danius Lygis, Oksana Konstantinoviėnė

Public Administration Influence on Building Trade

Summary

As representatives of the construction business are able to manage themselves so that they are in conformity with the existing and future requirements of Lithuanian market development and international integration, maintaining the ability to compete on domestic and international markets, thus the alternation of certain public administration institutions for successful development of the construction business should be planned. Unplanned alternation of public administration is conditioned by constant and hardly predicted political, economical and social environment. On the other hand, however, purposive alternation of public administration for the construction business should be pursued by certain public administration institutions and organizations, aiming at the effectiveness of the activities carried out by public administrators, efficiency, and non-bureaucratic attitude towards the construction business.

The importance of the ratio between free market and state regulation of economics for the modern life is very high, which means that the importance of public administration on the construction business is tremendous. Survey analysis is used for clarification and respective evaluation of the opinion of the construction business community with regard to the functioning of public administration in the construction business. Public administration in the construction business is studied by experts of market economics, officers of public institutions and businessmen-builders themselves; the topic, however, hasn't been studied well enough to avoid problems and mistakes when making certain decisions.

Danius Lygis – Mykolo Romerio universiteto Strateginio valdymo ir politikos fakulteto Aplinkos politikos ir valdymo katedros docentas, Aplinkos ministerijos Genetiškai modifikuotų organizmų skyriaus vedėjas

Telefonas (+370~5) 2663562

Elektroninis paštas d.lygis@am.lt

Oksana Konstantinoviėnė – Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto Viešojo administravimo katedros magistrantė.

Elektroninis paštas oksana@vgk.lt

Straipsnis pateiktas redakcijai 2006 m. balandžio mėn.; recenzuotas; parengtas spausdinti 2006 m. rugsėjo mėn.

DOI: 10.5755/j01.ppa.0.17.27099